

El paper educatiu de la ciutat: Sant Cugat

Lluís Forteza

Ciutat: Lloc d'assentament humà i de construcció estable.

Ciutat dormitori: Ciutat en la qual predomina la funció residencial, mancada de llocs de treball i en què la població es desplaça a una altra ciutat per treballar.

Ciutat cultural: Ciutat de servei, que expandeix cultura a una societat més àmplia...

La Ciutat com vehicle educatiu. La ciutat de Sant Cugat com vehicle educatiu.

Tradicionalment s'ha considerat la família i l'escola com els medis i mitjans educatius per excel·lència, recolzats per les associacions culturals i recreatives. El fet que l'organització d'aquesta taula rodona hagi proposat considerar la ciutat com vehicle educador és remarcable i no deixa de ser, per a molts, una agradable sorpresa.

Per esbrinar el paper educatiu o la capacitat educativa de la –o d'una– ciutat, cal contemplar-lo des de les dues vessants: la humana i la construïda, és a dir, d'una banda la sociològica, entesa com el teixit humà que l'ocupa i d'altra la morfològica, entesa com teixit urbà construït que l'allotja.

Podem partir de la base que una comunitat està constituïda per un col·lectiu que assumeix íntimament el fet que hi pertany. A partir d'això apareix la necessitat de manifestar-ho, professar-ho, reconèixer-se entre els membres, reunir-se, etc. a fi de reforçar aquest sentiment i enfortir la relació.

D'altra banda la ciutadania està constituïda pels veïns, pels qui viuen en aquella ciutat. Quan ambdós criteris coincideixen, quan es donen alhora, tenim una autèntica comunitat ciutadana. Naturalment cal considerar el fenomen de la marginació (o automarginació) que és assumible en una comunitat quan no supera determinades cotes.

El paper educatiu de la comunitat ciutadana rau en la transmissió d'aquest sentiment, en assumir la seva pervivència, en reconèixer i acceptar als veïns en –i amb– amb la seva diversitat. En definitiva, en conrear l'hàbit de la convivència.

Com és la comunitat de Sant Cugat? O millor, qui pertany a la comunitat de Sant Cugat?. Qui i quants som els santcugatencs?: Els que ja fa temps que hi som? Els que només venim a dormir, però vivim a Barcelona?... Aquestes preguntes no tenen una resposta massa clara. Però el sentiment comunitari sí que hi és. Sóm aquí, avui. El que no sabem del cert, és quanta gent el comparteix.

En aquest moment la població de Sant Cugat està fora de control: creix a tota velocitat. El perfil social i cultural dels nouvinguts està decantat i no respon a un creixement orgànic. Això crea i fomenta bosses de marginació excessives. La proximitat de Barcelona contamina d'hàbits de gran ciutat a una població que, de natural, no els tindria, etc.

Si fem una mirada des de l'altra vessant, la de la ciutat construïda, ens trobarem amb una situació semblant.

La ciutat entesa com el lloc on desenvolupem les nostres activitats, ens dona acolliment, millor o pitjor, però ens ofereix unes possibilitats que podem reconèixer i valorar. A l'igual que dins de casa, podem organitzar-nos, de tal manera que obtinguem el millor rendiment possible, d'intimitat i/o convivència, dels espais que hi disposem. Això significa apropiar-se d'un lloc.

Apropiar-se del lloc és una necessitat humana primera que afavoreix el seu desenvolupament, doncs està a la base del sentiment de seguretat, de referència i d'origen espacial, imprescindibles per l'educació. En això rau el paper educatiu de l'àmbit urbà: de les possibilitats que ofereix per tal que l'individu i la comunitat se'n apropiïn, el puguin imaginar, el reconeixin com a propi, puguin trobar-se i reunir-se, puguin participar, etc.

Sant Cugat creix, està sembrat de grues, nous habitatges, nous serveis, nous carrers, barris deprimits que queden encercolats i oblidats. Creix però d'una forma que s'endevina poc orgànica. Ho fa tan acceleradament que és difícil reconèixer-la dia a dia. Així és molt difícil que es pugui donar la necessària apropiació per part dels ciutadans i la comunitat.

Vist això podríem dir, establint una similitud, que Sant Cugat està en plena adolescència: està creixent, passant de poble a ciutat, d'una forma descompensada i plena de contradiccions i inquietuds. Li costa reconèixer-se a si mateixa. És molt difícil educar durant l'adolescència. Més aviat un necessita que l'eduquin. En aquest terreny el paper de les Institucions és fonamental.